

From: Kulmala Airi <Airi.Kulmala@mtk.fi>
Sent: 27. helmikuuta 2020 14:53
To: Ym Kirjaamo
Subject: Lausunto: LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI VESIHOIDON JA MERENHOIDON JÄRJESTÄMISESTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA
Attachments: 20200226_Lausunto_YM_kipsikäsittely_MTK_Kulmala.pdf

Hei,

Ohessa MTK:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta näin sähköpostilla Lausuntopalvelussa ilmenneiden ongelmien vuoksi.

Ystävällisin terveisin, Airi Kulmala

Airi Kulmala
Asiantuntija
Ympäristö ja maankäyttö
MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6)
00101 HELSINKI
p. 0400-755454
www.mtk.fi

LAUSUNTO: LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI VESIHENHOIDON JA MERENHOIDON JÄRJESTÄMISESTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Lausuntopalvelussa pyydetyn mukaisesti eriteltyinä.

1. Hallituksen esitys lain muuttamisesta

Yleiset kommentit

MTK näkee hyvänä, että maatalouden vapaaehtoiin vesienhoitotoimenpiteisiin on käytettävissä myös CAP-järjestelmän ulkopuolista rahoitusta. On tärkeää, että eri rahoitusmekanismit ovat toisiaan täydentäviä eikä poissulkevia.

Perustelut

On hyvä, että lakiin tehtävät muutokset eivät koske pelkästään kipsikäsitteilyä vaan ne mahdollistavat laajemmin tuotteena tai palveluna toimeen osoitetun tuen myöntämisen. Maa- ja metsätalouden osalta on tärkeää, että uudet tukimuodot sovitetaan yhteen jo aiemmin käytössä olevien kanssa.

Tavoitteena on myös, että tuen saajalle tuen edellyttämien toimien taakka kevenisi verrattuna valtionavustuslain mukaiseen avustukseen, sillä tuen saajan ei tarvitse itse huolehtia palveluiden ja tuotteiden hankinnasta. Tavoite on hyvä, mutta se edellyttää myös, että tuen haku, käyttö ja raportointi sekä valvonta on mahdollisimman yksinkertaista.

Tuen saajan kannalta tukimuodossa on hyvää se, että tuen saajan varoja ei ole sidottu toimenpiteen toteuttamiseen missään vaiheessa.

Pykälien luonnokset

1 § Tarkoitus (uusi 4 mom.)

Ei kommentoitavaa.

1 a luku

Ks. pykäläkohtaiset kommentit.

6 a § ELY:n tehtävät

Ei kommentoitavaa.

6 b Suhde muuhun lainsäädäntöön ja EU:n lainsäädännön soveltamiseen

Ei kommentoitavaa.

6 c § Tuki

Ei kommentoitavaa.

6 d § Tukikelpoisuus ja hakijan selvitysvelvollisuus

Ei kommentoitavaa.

6 e § Tuen hakeminen

Yksi tukihakemukseen sisällytettävä tieto olisi ”muu julkinen rahoitus”. Lakitasolla tämä on riittävä, jos sitä tarkennetaan eri tukimuotoihin liittyvissä asetuksissa. Hakija, hanke tai toiminta ja tukikelpoiset kustannukset ovat sellaisenaan yksiselitteisempiä.

6 f § Hakuaika ja tiedottaminen

Ei kommentoitavaa.

6 g § Tuen myöntämisen edellytykset

HE:ssä todetaan, että myönnettävän tuen laskentaperusteena olisi tuen edellyttämän tuotteen ja palvelun arvonlisäverolliset kustannukset. MTK pyytää vielä tarkistamaan, pitäisikö laskentaperusteena käyttää arvonlisäverotomia kustannuksia, koska rahaliikenne ja arvonlisäveroasiat kuuluvat ELY-keskuksen ja tuotteen ja palvelut toimittavan sopimussuhteeseen.

6 h § Päätös ja sopimus

Esityksen mukaan ELY-keskus voi tehdä tuensaajan kanssa sopimuksen toimen toteuttamisen ja tuen luovuttamisen yksityiskohdista. Sopimuksen on tarvittaessa sisällettävä sopijapuolten tehtävät ja vastuut tukemisessa ja tukemisen käytännön toteuttamisen yksityiskohdat kuten noudatettava menettely. MTK katsoo, että sopimus on aina tehtävä tai vaihtoehtoisesti yksityiskohdat on sisällytettävä tuesta annettavaan kirjalliseen päätökseen. Ehdosta on myös kerrottava yksityiskohtaisesti tuen ehdoissa, jotta hakijalla on kaikki tieto käytettävissä ennen tuen hakua.

Sopimuksessa on aina kerrottava, kuinka kauan tukipäätös on voimassa. Esimerkiksi kipsikäsittelyn kohdalla sääolosuhteet voivat estää kipsikäsittelyn alkuperäisen suunnitelman mukaan. Onko viljelijä tällöin velvollinen vastaanottamaan kipsin myös myöhemmin ja kuinka pitkään? Velvollisuus tuotteena ja palveluna myönnettävään tukeen ei voi olla useita vuosia. Sen lisäksi, että näistä seikoista kerrotaan tuen ehdoissa, on tieto syytä sisällyttää myös tukipäätökseen tai sopimukseen.

Esityksestä ei käy ilmi, onko laskennallinen tuki hakijalle verotettavaa tuloa. Asia on varmistettava ja siitä on mainittava niin tuen ehdoissa kuin tukipäätöksessä. Tuensaajan tulee saada yksityiskohtainen erittely siitä, mihin kustannuksiin myönnetty tuki perustuu, jotta tuensaaja pystyy osoittamaan, että saatu tuki ja kustannukset vastaavat toisiaan. Jos tuensaaja on viljelijä, hän tarvitsee myös tiedon esim. levitetystä kipsin määrästä, jotta hän osaa merkitä sen ympäristökorvauksen edellyttämään lohkokirjanpitoon.

6 i § Tukihakemuksen peruuttaminen

HE:n mukaan tukihakemusta ei voisi peruttaa, jos ELY-keskus olisi jo ilmoittanut hakijalle tuen myöntämisestä, ja ryhtynyt tuen myöntämistä koskeviin hankintatoimenpiteisiin tai muihin toimenpiteisiin. Poikkeuksena tähän on ylivoimainen este. Ylivoimaisena esteenä pidetään yleisesti osapuolista riippumatonta, ulkopuolista, odottamatonta ja poikkeuksellista tapahtumaa. Sovellettaessa lakia kipsikäsittelyyn, tulee poikkeuksellisenä esteenä pitää myös esim. märkyyttä, joka estää pellolla liikkumisen sovittuna ajankohtana ilman maan rakenteen vaurioitumisriskiä, vaikka lohkolta olisi sato pystytty korjaamaan. Peruuttamisesta on tarpeen antaa yksityiskohtaisempia säästöjä asetuksessa.

6 j § Tuen keskeyttäminen ja tuen takaisin perintä

HE:n mukaan keskeyttämisestä tehtäisiin päätös, jossa määrättäisiin jo luovutetun tuen tai sen euromäärän tai sen osan perittäväksi takaisin. Kipsikäsittelyn kohdalla on kyse peltoon levitetystä kipsistä. Koska levitettyä kipsiä ei voida enää palauttaa, tulee kyseeseen tuen takaisin perintä rahana. Varastossa oleva kipsi voidaan kuitenkin vielä palauttaa. Esityksessä jää epäselväksi, kuka on vastuussa palautuksen järjestelyistä ja kustannuksista. MTK näkee tärkeänä, että takaisinperinnästä säädetään tarkemmin toimenpidekohtaisissa asetuksissa, koska itse toimenpide vaikuttaa siihen, miten takaisinperintä voidaan toteuttaa.

6 k § Korko ja viivästyskorko

Pykälässä esitetään, että takaisin perittävään määrään lisätään korkoa. 6 j § perusteella luovutettu tuki (materiaalia) voidaan periä takaisin. Miten korko maksetaan tässä tapauksessa? On tärkeää, että valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä koron ja viivästyskoron määräytymisen lisäksi myös sen maksutavasta.

6 l § Henkilötietojen luovuttaminen

Ei kommentoitavaa.

6 m § Kehittämisen- ja hallintokeskuksen tehtävät

Ei kommentoitavaa.

6 n § Oikaisuvaatimus ja muutoksenhaku tukea koskevista päätöksistä

Ei kommentoitavaa.

2. ASETUSLUONNOS ja PERUSTELUMUISTIOYleiset kommentit

MTK pitää hyvänä, että viljelijöitä tuetaan eri tavoin maatalouden vesiensuojelutoimenpiteiden toteuttamisessa. Nyt esillä olevaan kipsikäsittelyyn liittyvä tukimuoto on uusi, jossa tuki myönnetään kipsinä eikä rahana. On tärkeää varmistaa, että tällä ei ole kielteisiä vaikutuksia muiden maataloustukien myöntämiseen. Asetukseen on tarpeen lisätä lakia yksityiskohtaisemmat säädökset tuen hakemisen lisäksi myös tukihakemuksen peruuttamisesta, tuen keskeyttämisestä ja takaisinperinnästä sekä koroista ja niiden maksusta (ks. kommentit HE:een). Asetuksessa tulee olla myös selkeät kirjaukset mahdollisia vahinkotilanteita varten.

Perustelumuistion yleinen sisältö

Tukeen kuuluu kipsi ja sen kuljetus, varastointi ja levitys. Väärinkäsitysten välttämiseksi perusteluissa voitaisiin todeta erikseen, että levitetyn kipsin multauksesta maahan vastaa tuensaaja omalla kustannuksellaan. Lisäksi tämä tulisi huomioida taloudellisissa vaikutuksissa.

Asetuksen pykälien ja perustelujen luonnokset1 § Soveltamisala ja tavoite

Ravinnekuormituksen vähentämisen sijasta voitaisiin puhua myös tarkemmin fosforikuormituksen vähentämisestä, mikä on kipsikäsittelyn ensisijainen tarkoitus.

2 § EU:n lainsäädännön soveltaminen

Ei kommentoitavaa.

3 § Määritelmät

Ei kommentoitavaa.

4 § Tuettava toiminta

Ei kommentoitavaa.

5 § Tukihakemuksen sisältövaatimukset

Luonnoksen mukaan tukihakemuksen on sisällytettävä hakijan nimi ja yrityksen osalta sen koko, hankkeen tai toiminnan alkamis- ja päättymispäivä, hankkeen tai toiminnan toteutuspaikka, muun julkisen rahoituksen muoto ja määrä sekä muut olennaiset kipsikäsittelyyn toteuttamiseen liittyvät seikat. Lisäksi, jos tukea haetaan vuokra-
maalle, hakemuksen on sisällytettävä myös tieto siitä, ettei maanvuokrasopimus estä kipsikäsittelyä.

Tämä muotoilu on tällaisenaan epäselvä. Voiko hakijana olla joku muu kuin viljelijä, jonka hallinnassa lohko on käsittelyn aikaan, esim. maanomistaja vuokramaan ollessa kyseessä? Onko yritys tässä tapauksessa maatila vai voiko se olla myös jokin muu yritys? Mitä tarkoitetaan yrityksen koolla, esim. peltopinta-alaa, tilan pinta-alaa, liikevaihtoa? Mitä tarkoitetaan toteutuspaikalla? Jos tarkoitetaan lohkoja, jotka käsitellään kipsillä, on ”toteutuspaikkaa” parempi termi ”kipsillä käsiteltävät lohkot ja niiden sijainti”. Lisäksi epäselväksi jää, mitä tarkoitetaan muulla julkisella rahoituksella tässä yhteydessä. Viljelijöillä on voimassa olevia vuokrasopimuksia, joihin ei ole osattu kirjata kipsikäsittelyä. Lisäksi on suullisia vuokrasopimuksia. Miten mm. näissä tapauksissa osoitetaan, että maanvuokrasopimus ei estä kipsikäsittelyä? Jos hakijana voi olla muu kuin viljelijä, jolla lohko on hallinnassa, miten silloin toimitaan käsittelyyn suostumuksen suhteen?

Perusteluissa todetaan, että ”Käytännössä tukihakemuksessa tarvittavia tietoja ovat muun muassa kiinteistötunnus ja peltolohkon tunnus, jotka rinnastuvat toiminnan toteutuspaikkaan.” Maataloustukien yhteydessä käytävä tilatunnus lienee kiinteistötunnusta parempi vaihtoehto.

Perusteluissa todetaan myös: ”Tuen hakija vastaa siitä, että on ilmoittanut oikeat tiedot ja että tuen hakijalla on oikeus hakea kipsikäsittelyä kyseessä oleville pelloille ja että kipsikäsittely on sallittu toimenpide.” MTK katsoo, että tuen myöntäjän tulee vastata ja tarkistaa, että kipsikäsittely on ylipäätään sallittua levitykseen suunnitellulle lohkolle (asetuksen 6 § rajoitukset).

6 § Tuen myöntämisen edellytykset ja rajoitukset

Luonnoksessa todetaan, että tukea ei voida myöntää kipsikäsittelylle, joka tehdään talousvesikaivon läheisyydessä sijaitsevalla maatalousmaalla. Mitä tarkoitetaan läheisyydellä? Perustelumuiustiossa termiä tarkennetaan: ”Säännöllisesti talousvesikäytössä olevien kaivojen ympärille suositellaan jätettävän vähintään 30 metrin levyinen vyöhyke, jolle kipsiä ei levitettäisi” ja ”Etäisyys talousvesikaivoon määrittäisi tapauskohtaisesti kipsin levityksessä.” On hyvä, että asetus mahdollistaa tapauskohtaisen harkinnan, mutta perustelumuiustion perusteella voidaan 30 m etäisyyttä kuitenkin pitää minimivaatimuksena. Tämä on tarpeen kirjata suoraan myös asetukseen.

Perustelumuiustion mukaan kipsikäsittelyä ei voisi kohdistaa pohjavesien muodostumisalueille. Asetuksessa puhutaan pohjavesialueesta. Tekstejä on syytä tämän osalta tarkentaa. MTK esittää, että käytetään termiä ”luokitelluilla pohjavesialueilla”.

7 § Tuen laskentaperuste ja määrä

Ks. lakia koskeva HE: 6 g § Tuen myöntämisen edellytykset.

8 § Kirjanpito

Ei kommentoitavaa.

9 § Raportointi ja säilytysvelvollisuus

Ei kommentoitavaa.

10 § Voimaantulo

Asetus tulee pyrkiä saamaan voimaan mahdollisimman pikaisesti, jotta kipsin levitys suunnitellusti syksystä 2020 alkaen on mahdollista. Tuen hakijoilla tulee olla tiedossaan koko tukikokonaisuus ehtoineen ennen kuin he voivat hakea tukea.

Helsingissä 26. helmikuuta 2020

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Airi Kulmala
Asiantuntija